

KÉT ARANYMISE

GRÓSZ JÓZSEF

A világi életben is vannak évfordulók, amelyeken az ember önkéntelenül inkább visszafelé, mint előre tekint; nem mintha lezárult volna már az út, de mert a múlt szinte meghatározó módon tartalmazza a jövőt. A papi életben mindenképpen ilyen évfordulót jelöl az aranymise, az a magasztos nap, amelyre méltán elővételezhetjük Szent Pál szavait: „Az Úrnak napja megmutatja, ki mit épített; és akinek műve megállja a nagy tűzpróbát, elnyeri jutalmát.” Hogy a földön maradjunk: elnyeri a hívek hálás szeretetét, a kortársak elismerését és becsülését.

Ezek a gondolatok és érzések hullámanak bennünk, amikor a magyar katolikus egyház hivatott és hivatalos vezetőjét, Grósz József kalocsai érseket köszöntjük abból az alkalomból, hogy július 14-én székesegyházában aranymiséjét mutatja be. Érthető és megbocsátható lenne, ha e sorok írója is összeszedné most személyes emlékeit, amelyek az ünnepelt-höz kapcsolódnak, kezdve attól az eléggé messzi időtől, amikor Grósz József mint segédpüspök a nagybeteg főpásztor mellett kezébe vette a győri egyházmegye kormányzását. Ezek az emlékek azonban úgyis csak azt az általános megállapítást húznák alá, hogy ami Grósz Józsefet oly kimagaslóan jellemzi, a becsület, a lelkiismeretesen végzett munkának, az igénytelenségnek és a jámborságnak szelleme. Akik legközelebb állanak hozzá, saját papjai mondták el nem egyszer, hogy olyan puritán egyéniséget tisztelhetnek benne, aki sohasem a látszatra dolgozik, hanem a jót önmagáért cselekszi, kerülve minden feltűnést. A püspöki, majd az érseki tisztségben sem a dísz nézte, annak idején a vagyont vagy a közjogi méltóságot, hanem mint „az angyali szárnyak számára is félelmes terhet” fogadta és viseli, meghajolva az isteni rendelés előtt. Ezért volt az, hogy amikor a történeti rekvizitumokat a politikai és társadalmi fordulat megszüntette, egyetlen könnyet sem ejtett azokért.

A papi hivatás kivánalmait boncolgatva egy kiváló teológus végső soron erre a következtetésre jutott: Lélek kell, bensőség kell, föl kell szítani a hitet a bensőség, a lelkiség világa iránt; és szent lélek kell, amely tud Isten félelmében járni, imádkozni, hinni, áldozni; de kell mindenkélettől meleg, éltető, szerető lélek. Ha pedig így van, mint ahogy nyilván így is van, akkor a legkevesebb, amit az aranymisés érsekről elmondhatunk, hogy Isten őt valóban papi hivatással tüntette ki. Ennek a teológus jellemezte hármass léleknek megnyilvánulását tapasztaljuk Grósz József magánéletében, nyilvános működésében, főpásztori tevékenységében. Hadd idézzük annak a beszédnek egyik szakaszát, amelyben püspökké szentelésének huszadik évfordulóján az üdvözlésekre válaszolt: „Az én küldetése, az én hivatásom: hogy az embereknek Isten előtt való ügyeivel foglalkozzam; hirdessem az örök igazságokat és az örök erkölcsi törvényeket úgy, ahogyan azok az evangéliumban le vannak fektetve; ott álljak mint közvetítő az ég és a föld között, az Isten és az emberek között és a legszentebb áldozat bemutatásával és egyéni áldozataimmal engeszteljem Istent a bűnökért és leesdjem az emberekre Isten áldását és kegyelmét. Ezt igyekeztem tenni eddig és ezt igyekszem tenni ezután is, amíg az Úr főpapi szolgálatomat igénybe veszi.”

Az igehirdetés és imádság, önmagának felajánlása és a közvetítés mellett áldozatosan vállalta és lelkiismeretesen végezte Grósz József a

mindennapoknak azokat az apró és nagy feladatait is, amelyeket pápi életének különböző állomáshelyei, majd őrhelyei róttak reá. A lelkeskedő-papság anyagi ellátásának biztosítása, a pápi lelkeség növelése, a nyugdíj-kérdés lehető rendezése, a pápi utánpótlás szorgalmazása és feltételeinek megteremtése, a szemináriumi oktatás korszerűsítése, új plébániák alapítása, templomok építése, a tanyai pasztorálás megoldása — mind megannyi maradó emléke eddigi alkotó munkájának, sokszor három egyházmegyében is. Szólhatnánk ezekről részletezően is, szólhatnánk természetesen a dicséret és méltatás hangján, de neki bizonyára kedvesebb és számunkra is elgondolkoztatóbb, ha saját beszédét elevenítjük fel, amelyben Szent Terézia szavait a maga műveire alkalmazta: „Ami jövan bennük, azt az Úr tette, a rosszat pedig én.” S a folytatás: „Ilyesformán vagyunk mi, emberek, mikor megállunk életutunkon, visszanezünk a megtett útra, és megcsináljuk a leszámolást életünknek egy hosszabb vagy rövidebb szakaszával... Áldott legyen az Úr, aki elnőzte tökéletlenségeinket, sok mindent jóra fordított és nem vetett el bennünket.”

Amikor Grósz Józsefet püspökké szentelték, jelmondatául ezt választotta: „Cor pro corde !”, „Szívet szívért !”. Ennek az elhatározásának és fogadalmának valóságát tükrözik azóta is összes megnyilatkozásai, legszembetűnőbben talán főpásztori körlevelei, amelyeknek minden intelmében, minden buzdításában, s tegyük hozzá ezt is: már-már költői szárnyalásában az együttérző nemes szív dobogását halljuk. Példás összhangban Szent Pál óhajával, aki szerint a papnak egyik fő kötelessége, hogy tudjon együttérezni a néppel, hiszen az Úr Jézus ezért is örök pápi eszmény.

Am ugyancsak Szent Páltól valók ezek a sorok is: „Amit üdvösnek ismertem meg, abból semmit sem akartam töletek megvonni, hanem törekedtem becsülettel tanítani, nyilvánosan, külön is.” S hogy Grósz József ebben a tekintetben is híven az apostolok nyomdokában járt, olyan mozzanat, amelynek sorsdöntő jelentőségét az aranyismerével kapcsolatban is méltán kiemelhetjük. Egyházipolitikai tevékenységére utalunk itt, amelyet az a körülmény tett feladatává és kötelességévé, hogy a magyar püspöki kar élén ma betöltött rangjánál fogva a maga személyében képviseli a magyar katólicizmust, hívőket, papságot, püspöktársait egyaránt.

Annak a viszonyoknak kedvező alakulását, amely állam és egyház között hazánkban megfigyelhető, szilárd erőként segíti elő és viszi előbbre az a reálpolitika, amellyel Grósz József az egész magyar katólicizmust is érintő dolgokat a maguk valóságában lényeges vonásaik szerint fogja fel és intézi. S ebben a vonatkozásban egész magatartása két pilléren támaszkodik: az egyház és a nemzet javáért való törekvése. Amit akár az egyik, akár a másik szempontból helyesnek és jónak ismer fel, azt mindenkor meg is mondja, „nyilvánosan, külön is”, s annak hasonló felismerését várja el tőlünk, a szocializmust építő haza katolikus vallású dolgozóitól is.

„A romok csaknem teljesen eltűntek — állapította meg tavaly, a felszabadulás 15-ik évfordulóján —, az életkörülmények kialakulásával mindenki megtalálhatta helyét a társadalomban, épül a boldogabb magyar jövő. Elsősorban Istennek adunk hálát, de elismeréssel és hálával gondolunk azokra is, akik az újjáépítés nehéz munkáját irányították és a jobberkédekben tett erőfeszítéseinket sikerre vezették.”

Vannak nagy számban alapvető tételei a Grósz József képviselte reálpolitikának, amelyeket nagyon jó lenne, ha a határainkon túl is megfontol-

nának az egyházi ügyekkel foglalkozók és általában katolikus testvéreink. Tény mindenekelőtt, hogy „államunk törvénybe iktatta a vallásszabadságot és az egyház működési szabadságát. Ez a törvény megfelel az egyén egyik legfontosabb és elidegeníthetetlen alapjogának”. Nekünk „meggyőződésünk, hogy a vallás- és lelkiismereti szabadság tisztelete és az egyház működésének szabadsága emeli az állam tekintélyét és fokozza a polgárok megelégedését”. Amire tehát törekszünk, hogy az államigazgatás és a törvényhozás a mondott törvény szellemében alakítsa az egyházhoz való viszonyát. „Mi püspökök és papok elsősorban a lelkekért dolgozunk. Az állam viszont természetes hivatásánál fogva a nép földi jólétét munkálja. A földi szükségleteknek ezt a szolgálatát úgy tekintjük, mint lelkipásztori munkánk kiegészítését. Az ember ugyanis testből és lélekből áll, és ha a test érdekeit elhanyagoljuk, annak a lélek kárát vallhatja.”

Ami a test és a lélek érdekeinek összefüggését illeti, „jólesően szemlélhetjük ezt a dolgozó emberek szépen javuló anyagi viszonyaiban. Szívesen helyeseljük tehát és támogatunk minden olyan munkát, amely az emberek gondjainak és bajainak enyhítését és az állampolgárok javát szolgálja. Tesszük ezt nem alkalmazkodásból, hanem kötelességből, az Úr példáját követve, aki körüljárt hazájában jót cselekedvén”. Örömmel tölthetnek el minket „népünk áldozatos munkával elért vívmányai és államunk vezetőinek népünk javát szolgáló intézkedései. Földművelő népünk a szövetkezeti gazdálkodásban új közösségeket hoz létre és együtt az egyéni gazdálkodókkal azon munkálkodik, hogy több termeléssel emelje az életszínvonalat”. „Mi katolikusok keresünk és találunk ebben az új világban olyan pontokat, amelyek lehetővé teszik számunkra a nem pusztán passzív szemlélődést, hanem az aktív tevékenységet is a közjó érdekében. Ilyen aktív tevékenységet akarunk kifejteni a közösségi gondolatnak az evangélium szellemében való ápolásával. Sürgetjük a szociális erényeket, így: a lelkiismeretes kötelességteljesítést, a köztárgy védelmét és megbecsülését, a szorgalom és takarékoság erényét, a lemondás szépségét magasabbrendű célok érdekében. Ugyanakkor küzdeni kívánunk a közösség ellen irányuló bűnök és hajlamok ellen, amilyenek: az egyéni önzés minden fajtája, a kapzsiság, az irigység, az iszákosság, az erkölcstelenség, a mértéktelen élvezethajhászás és szórakozási vágy...” S magától értetődik, hogy amikor becsüljük és értékeljük országépítő munkánk máris elért nagy és biztató eredményeit, teljes erővel bekapcsolódunk a hákéért folyó küzdelembe is. „Hiúsítsd meg Úr Isten azoknak szándékait, akik háborút akarnak. Alkotni, dolgozni akarunk. Békés, nyugodt jövő kell, amelyben megerősödik népünk fizikailag, anyagilag és lelkileg, és megállja a helyét a történelmi fejlődés útjain.”

Íme az eligazításai annak a Grösz Józsefnek, aki érseki programjáról szólva világosan, félreérthetetlenül rögzítette: „Odaadó hűség egyházunkhoz és annak fejéhez, a Szentatyához, és a hazának, magyar népünknek áldozatos szolgálata.” Aranymiséje alkalmából újólágn köszönjük neki, hogy irányít és vezet bennünket. Megköszönjük a gondviselő Istennek, hogy őt adta nekünk, s kérjük a Mindenhatót, hogy még sokáig meg is tartsa. Ugyanakkor abban is bízunk, hogy papjainak buzgósága és hűsége, híveinek ragaszkodó szeretete továbbra is meg fogja könnyíteni neház feladatainak sikeres végzését.

Mihelics Vid

„Éneket énekelek az Úrnak...” — a költő lantján akkor csendültek meg ezek a szavak, amikor ifjúságának hajnalán magát és minden jövőendő évét szent esküvéssel az Úrnak ígérte, és az ő édes igáját magára vette. Úgy történt, hogy egy ifjú levita „egyszer, egy pirosló reggelen” belenézett „a virradati Napba”, és a Nap örökre megigézta. Akkor minden dalolt, minden ragyogott, és szikrázva gyúltak a dalok lelkének zengő húrjain: éneket énekel az Úrnak. Ötven év óta szól ez az ének, azóta sem némult el. Bármiről dalol: örömről, bánatról, emberről, barátról, virágról, madárról, szemét mindig az égre szegzi.

Egy fél évszázad múlt el már azóta, hogy Sík Sándor, az újmisési piarista először lépett az Úr oltárához, és a fehér ostya egyszerűségében kezébe vette őt. Akkor érintette meg először „a csodát”... „Becsukodott a két szemem magától, — És máshol voltam, mint az álomlátó. — Egy kebelen — Nyugodott a fejem, — Mondhatatlanul melegen, — És édességgel csordulásig telten, — Akár a csecsemő az anyamellen.” Így énekelve, ilyen teljes magaatadással indult el az ifjú pap az oltár szolgálatának útján. Ez az út azóta is nyílegyenes, nincs kitérője. Kézen fogva vezeti őt a Mester. Ragyogott rá nem egyszer a dicsőség napja, számtalanszor felcsattant az elismerés tapsa, járta a tudomány birodalmát, körülvették megcsodáló szemek, csalogatták e világi fények, de ilyenkor ő még erősebben fogta a Mester kezét, még forróbban vallotta meg hűségét. Ha a mindennapi élet küzdőterén az emberi gyarlóság porszeme mégis lelkére hullott, töredelmes szívvel Jézushoz sietett, és ilyen szavakat mondott: „Tiéd a szívem és dalom. — Engedd, előtted híven járjak, — Akaratodra rátaláljak, — És ne vétkezsem soha többé, — Áldjalak Téged mindörökké.”

Egész papi élete félreérthetetlen hitvallás: „Ó, tudom, kinek, ó, tudom, kinek: — Én az eleven Istennek hiszek.” Az Isten az ő számára mindig atya, akkor is, ha sujt és sebez, akkor is, ha simogat és felemel. Szíve egy kérdéstől súlyos: „Vagyok-e Isten gyereke...?” Az ő mérlegén ez a legnyomósabb igazság, mindent megmagyarázó okosság. Az Isten szeretetének micsoda tüze lángolhat annak szívében, aki egy életen át semmi más, csak „Isten gyereke” szeretne lenni! Csak az ilyen szív tudja melegíteni, élesztetni a fázós, didergő lelkeket. És valóban, amikor Sík Sándor a gyóntatószékben ül, az oltártól szól, vagy a mikrofon előtt beszél, szava mindig melegít, élesztget, biztat, irányt mutat, meggyőz és lelkesít. Aki hallja, szívével érzi, értelmével érti, hogy testvér szól a testvérhez. Az emberben egyre jobban meggyőződésé erősödik, hogy jeliséje úgy igaz, ahogy megfogalmazta: „Az Isten küld, testvéreim, tinéktek, — Hogy sugarai eleven tüzét, — Amik Arcáról a szívembe égtek, — Sugározom csendesen szerteszét — A testvéreknek, kik az éjben járnak. — Az Isten küldött szentjánosbogárnak.” Ki tudná megmondani, hogy ez a fényesen világító „szentjánosbogár” hány léleknek mutatta meg az egyetlen igaz utat? Nem is tudjuk érdem szerint megköszönni neki, hogy Dávid zsoltárait, középkori egyházunk himnuszait és magyar népünk szent énekeit lantjának húrjaira vette, s mi az ő költői nyelvén zenghetünk éneket az Úrnak. Krisztus Szíve szerinti pap ő, azért tárja szélesre lelke kincsházának ajtaját. Nem rejtegeti zsgorionai fényes talentumait, amelyekkel Isten kegyelmé oly gazdagon megajándékozta. Bőven osztogatja kincseit, mert: „Testvérek vagyunk... Földön és égen, — égen és az űrben, — Ahányan vagyunk: testvérek vagyunk.” Gyakori szava a szeretet, és hit-tel hangoztatja: Isten a szeretet! Papi egyéniségének a földi ember felé ez a legragyogóbb vonása.

Milyen szép ez az ötven esztendő az Úr oltáránál, a lelkek szolgálataiban! De Sík Sándornak más feladata is volt, szent esküvéssel ő mást is ígért. Kalazanti Szent József, „szentje és atyja kegyes iskoláknak”, őrá ifjú sziveket is bízott, hogy atyjuk, nevelőjük, tanítójuk legyen. Ő ebben a feladatban is hű fia Kalazanciusnak. A szeretet, a tisztelet, a megértés pedagógiájával lépett mindennap tanítványai elé, nemcsak az egyetemi katedrán, hanem az első osztályban is. Nem trónolt olimpuszi magasságban, katedráját a szeretet kötötte össze a padokkal. Ő az iskolában is „Isten gyereke” volt, és a fiatal szemek tükrözésében Krisztus arcát kereste. Amikor a kis elsős csillogó szemmel feleli: ... azért vagyunk a földön, hogy Istent megismerjük, szeressük és szolgáljuk..., ő így szól: „Kisfiam, — Ha téged nézlek, nekem is világos. — Olyan egyszerű megismerni Istent — Szemed tükröcskéjében! Olyan édes — És olyan könnyű szeretni is Őt, — Hogy megismertem arcát bennetek, — Egyben is a legkisebbek közül. — Ó, én boldog szolgálatom!” Ha fiaira gondol, szeme a jövőbe tekint, szíve féltő aggodalommal van tele. Bizonyára sok imádság érlelte meg ezeket az alázatosan, áhítatosan esdeklő szavakat: „Kertem jószágos Atyja, ki nékem adtad őket, — Szeresd, végig szeresd az én plántáimat! — Engedd, hogy úgy vihessen örök szivedre őket, — Hogy tiszta szép szemükben megismerhesd magad!” Nem kétséges, hogy sok ifjú szívébe egy egész életre beírta nevét. A betűket a hála aranyozta tartósra, a múlt évek be nem hinthetik azokat a feledés porával. Emberektől, tudós professzoroktól tanulta a nevelés tudományát, de át- meg átszötte Krisztus szeretetével, a kapott kegyelmek bölcsességével, Kalazancius alázatos szolgálataival.

Sík Sándor most a magyar piaristák atyja. Vigyázó szeme éberén őrzi kis családjának tűzhelyét. Jelszava: *caritas et pax!* Ezt szolgálja atyái szóval és jó példával. Szíve jószágával jár fiai között. Szava mindig meleg, érdeklődő, együttérző, megértő és atyai. Sebezni szó nincs tarsolyában. Ha kis családjának egén felhő mutatkozik, bölcsességgel, alázattal, imádsággal vívja harcát, hogy a felhő szétszórjon. Bár a vállán ezer gond és hét évtized jaja-baja, imádsága mégis ez: *Domine, si filiis meis sum necessarius, non recuso laborem.* És fiai egy szívvel, egy lélekkel kéri: Atyánk, szükségünk van rád, maradj velünk!

Életének naptárából ezekben a napokban két évszám emelkedik ki ünnepi pirosban:

1911: „Első mise! Te zsenge nász! Megérkezés s elindulás.”

1961: „Aranyos alkony: aranyáldozat! — Dús délutánra hús napáldozat.”

All még a primicia oltára, és várja ezüsthajú papját az „aranyáldozatra”. Ennek az oltárnak Örök Főpapja így köszönti: Hát újra itt vagy, hát megérkeztél? Fejed, látom, őszbe borult már, de a lelked, ó hogy örülök, a lelked még most is primiciás lélek. Tudtam én, hogy nem fogok benned csalódni. Ketten indultunk el, te soha el nem hagytál. Jőjj, és az ötvenedik évfordulón érintsd meg újra „a csodát”, tedeumos lélekkel, „édességgel csordulásig telten”, mint papságodnak első reggelén. — És Sík Sándor válaszul így éneklí Te Deum-át: „Téged Isten dicsérlek, és hálát adok mindenért. — Hogy boldoggá tett minden, ami szép — és ami rút, nem tett boldogtalanná, hála legyen. — Hogy sohasem féltem a szeretettől, — és szerethettem, akik nem szerettek, hála legyen. — Hogy ember lehettem akkor is, — mikor az emberek nem akartak emberek lenni, hála legyen. — Hogy megtarthattam a hitet, hála legyen!”

Az oltár virágos volt ezen a napon, július 1-én, és ünneplő szívek vették körül: gyermekek a lélek jogán, testvérek, fiak, barátok és tiszte-

lők. Imádságok kopogtattak a tabernákulum ajtaján, és kérték őt, az Örök Főpapot: fogadja most még kegyesebben hűséges szolgája kezéből a szeplőtelen áldozatot. Ékesítse ősz fejét áldásának arany koszorújával, őrizze meg életét, és ihlessen lantját, hogy még sok éven át énekelhessen éneket az Úrnak!

Papp Elemér

MOLLINÁRY GIZELLA VERSEI

ÖRÖKBE FOGADOTTAN

*A világ nemesen terített asztalánál,
mert mindig csak éppen annyit ettem
hogy elteltem... és foltot
fénylő damaszt abroszán
soha nem ejtettem! — ...
élethossziglanra meghívott
bátor vendég lettem.*

*Létemnek ismeretlen mély fundusán,
ha szorongva is... keményen megálltam.
És kegyetlen terhek elviselése után,
elejtettem vádam mindig a világra!...
mert a kiállt rosszban erőmre találtam.*

*Így:
az elviselt kín után osztott rangon
hívott meg egy napon asztalához a világ,
mert töből lemetszett szárnyacsonkomon
vonszoltam magam vérzőn is tovább...
örökbe vett az irgalom utáni vágy.*

*Mert, akár ember... akár maga az Isten
ahhoz, hogy vadonból kertet teremtsen
— tudtam! — az kell, hogy nyessen...
és a bűnnek bozótjából, hogy kimentsen:
minden nekem szánt penge-élt felkerestem,
hogy az elkerülhetetlenen átessenem...
Mindent elvesztettem — — — — —
csak épp el nem veszttem.*

NEMES GYÁVASÁG

*Atadom magamat Annak,
Aki még sohasem bántott.
Lehet, hogy titkolt gyávaság...
Am olyan fáradt vagyok,
csak nyugalomra vágyok.*

*Szeretnék olyan kerek lenni
és tiszta, mint egy „a” betű,
hogy könnyű legyek tollra venni
és csak annyit is tudjak jelenteni
mint mondatban a név-elő.*

*El kell ajándékoznom magamat
Annak, Kiről hihetem: elfogad...
Annak, az irgalmas egyetlen Egynek!
hogy arcomon a szegyenek helyett
trónt foglaljon a boldog hódolat.*